

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ**

**ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ І СОЦІОЛОГІЇ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ І СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ**

**СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ
В РІЗНИХ СОЦІАЛЬНИХ ІНСТИТУЦІЯХ**

**МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
20 ЛИСТОПАДА 2020 РОКУ**

ХАРКІВ – 2020

УДК 37.015.31:316.42
ББК 74.60
С91

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (протокол № 7 від 19.11.2020 р.).

Сучасні реалії та перспективи соціального виховання особистості в різних соціальних інституціях: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Харків, 20 листопада 2020 р. / за ред. М.П. Васильєвої. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2020. 125 с.

Збірка містить матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої сучасним проблемам професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної галузі, реаліям і тенденціям розвитку професійної діяльності фахівців соціальних інституцій з вирішення актуальних проблем соціальної роботи.

Матеріали представляють інтерес для науковців і практиків у галузі соціальної і соціально-педагогічної діяльності, науковців-початківців (здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів спеціальності «Соціальна робота») й практиків – фахівців соціальних інституцій.

© Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2020.
© Кафедра соціальної роботи і соціальної педагогіки, 2020.
© Васильєва М.П., 2020.

Пластун Т.І. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ-СИРИТ В УМОВАХ ПРИЙОМНОЇ СІМ'Ї.....	83
Плахотнік Д.В. ЩОДО ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ.....	87
Попова В.В. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ПРОФІЛАКТИКИ ДЕЗАДАПТАЦІЇ ДОШКІЛЬНИКІВ У СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ЗАКЛАДАХ.....	88
Сех М.І. ДОСВІД ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО РОБОТИ З ЛЮДЬМИ ПОХИЛОГО ВІКУ В УМОВАХ ГРОМАДСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ.....	92
Тепляк А.М. З ДОСВІДУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО РОБОТИ З ЛЮДЬМИ ПОХИЛОГО ВІКУ.....	96
Шерстньова М.С. ДОСВІД ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ І ПЕДАГОГІВ ДО ПРОФІЛАКТИКИ ВЖИВАННЯ НАРКОТИЧНИХ РЕЧОВИН ПІДЛІТКАМИ.....	101
ПУБЛІКАЦІЇ здобувачів вищої освіти (частина друга).....	107
Авдашкова А.І. АНАЛІЗ ДОСВІДУ СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ У ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В ЯПОНІЇ.....	107
Барбіна Ю.Ю. ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ПРОФІЛАКТИКИ ПРАВОПОРУШЕНЬ СЕРЕД ПІДЛІТКІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	108
Буркова М.В. АКТУАЛЬНІСТЬ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ФОРМУВАННЯ ЦІННОСТЕЙ СМЕЙНОГО ЖИТТЯ У ДІТЕЙ-СИРИТ В ІНТЕРНАТНИХ ЗАКЛАДАХ.....	109
Владимиров Д.І. ФОРМИ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА ЗІ СТАРШОКЛАСНИКАМИ.....	109
Галас Т.В. ГОТОВНІСТЬ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ.....	111
Гольфельд Т.Г. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД: СУТЬ, ЗНАЧЕННЯ.....	111
Дерев'янюк Г.О. АНАЛІЗ ЗАКОРДОННОГО ДОСВІДУ З ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ПІДЛІТКІВ І МОЛОДІ.....	112
Довбня О.В. БУЛІНГ ЯК СОЦІАЛЬНА ПРОБЛЕМА СЕРЕД ПІДЛІТКІВ.....	113
Комишан Т.О. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ЗДО.....	114

2. Наказ Мон України «Про затвердження Стандарту вищої освіти за спеціальністю 231 «Соціальна робота» для другого (магістерського) рівня вищої освіти» від 24.04.2019 р. №556.
3. Освітня програма «Соціальна педагогіка» з підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 231 «Соціальна робота». Режим доступу: http://smc.hnpu.edu.ua/files/osvitni_programy/proekt.pdf
4. Освітня програма «Соціальна педагогіка» з підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 231 «Соціальна робота». Режим доступу: http://smc.hnpu.edu.ua/files/osvitni_programy/Socialna_robota.pdf
5. Романова І.А., Сех М.І. Готовність соціального працівника до роботи з людьми похилого віку в умовах благодійної організації. *Актуальні проблеми досліджень у галузі соціальної педагогіки і соціальної роботи: матеріали міжвузівської дистанційної студентської науково-практичної конференції 27 травня 2020 року* / за ред. М.П. Васильєвої. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2020. 129 с. С.67-75.

Тепляк А.М.

здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

З ДОСВІДУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО РОБОТИ З ЛЮДЬМИ ПОХИЛОГО ВІКУ

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, доцент І.А.Романова

Анотація. У статті розглянуто особливості підготовки майбутніх соціальних працівників до роботи з людьми похилого віку в умовах дистанційного проведення занять; розкрито методику проведення семінарського заняття під час проходження науково-педагогічної практики в закладі вищої освіти; узагальнено результати опитування першокурсників щодо переваг і недоліків дистанційних занять.

Ключові слова: підготовка, дистанційне семінарське заняття, інтерактивні методики, майбутні соціальні працівники, соціальна робота.

Teplyak A.M. From the Experience of Training Future Social Workers to Work with the Elderly

Annotation. The article considers the peculiarities of training future social workers to work with the elderly in the conditions of distance classes; the method of conducting a seminar during the scientific and pedagogical practice in a higher education institution is revealed; the results of the survey of first-year students on the advantages and disadvantages of distance learning are summarized.

Keywords: training, distance seminar, interactive methods, future social workers, social work.

Постановка проблеми. Сьогодні, в умовах боротьби з коронавірусною хворобою, особливо актуальним є використання здобутків аудиторної форми навчання при дистанційній організації взаємодії учасників освітнього процесу, розробка дистанційних методів навчання, які враховують особливості студентської аудиторії, відповідають цілям навчання з певної дисципліни й активізують навчально-виховний процес.

Одним із провідних напрямів діяльності в сфері надання соціальних послуг є робота з людьми похилого віку. Тож опанування необхідними компетентностями соціальної роботи у цьому напрямі є необхідними складовими професіоналізму фахівця соціальної галузі. І

підготовці майбутніх соціальних працівників до роботи з цим контингентом клієнтів мають забезпечуватися відповідні умови в закладі вищої освіти.

Аналіз наукової літератури у галузі соціальної роботи дозволив визначити, що проблеми підготовки майбутніх соціальних працівників до роботи з людьми похилого віку висвітлюються в дослідженнях цілої низки науковців. Зокрема, складові готовності майбутніх соціальних працівників до патронажної роботи з людьми похилого віку обґрунтовувала Голубенко Т. [1]; до здійснення соціально-психологічної підтримки людей похилого вивчала Піонтківська О. [6]; до надання соціальних послуг людям похилого віку в умовах недержавних громадських організацій систематизувала Романова І., Сех М. [8]; Карпенко О., Голубченко Т. перевіряли особливості практичної підготовки майбутніх соціальних працівників до патронажної роботи з людьми похилого віку; готовність соціальних працівників [2]; Романова І. узагальнювала особливості підготовки соціальних працівників до підтримки інтелектуальної активності людей похилого віку, особливості підготовки фахівців соціальної галузі [9]; тощо.

Проте, тотальний перехід до дистанційної форми проведення занять вимагає пошуку відповідних методик проведення таких занять, зокрема семінарських.

Мета статті полягає в розкритті особливостей проведення дистанційних семінарських занять з опанування системою надання соціальних послуг людям похилого віку.

Виклад основного матеріалу. Аналіз особливостей підготовки майбутніх соціальних працівників до роботи з людьми похилого віку в ХНПУ імені Г.С. Сковороди дозволив визначити освітні компоненти, які розглядають цей напрям роботи фахівців соціальної галузі. Серед них «Соціальні інституції», «Соціальна робота в спеціалізованих соціальних інституціях», «Технології соціальної роботи», «Теорія соціальної роботи у сфері дозвілля», «Методика соціальної роботи у сфері дозвілля», «Сценарна робота», «Психологія», «Основи соціалізації особистості». Практично-орієнтовані компоненти «Навчальна практика (у соціальних службах)», «Практикум у соціальній галузі», «Виробнича практика (у соціальних службах)», волонтерська діяльність на базі партнерських організацій дозволяють практично набути необхідні компетентності для роботи з людьми похилого віку.

Для закріплення на практиці здобутих теоретичних знань щодо забезпечення освітнього процесу у закладі вищої освіти, а також вироблення й відпрацювання комплексу професійних умінь науково-педагогічної діяльності викладача циклу профільних дисциплін зі спеціальності соціальна робота у галузі соціальної роботи у програмі підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти є науково-педагогічна практика в закладах вищої освіти.

Основними завданнями цієї практики визначається: набуття магістрами професійного досвіду з виконання функціональних обов'язків викладача дисциплін з циклу професійної підготовки; вироблення і вдосконалення умінь самостійного проектування й здійснення процесу викладацької діяльності; формування мотивації до поглибленого вивчення теоретичних та методичних засад соціальної педагогіки й соціальної роботи, також розвиток стійкого інтересу до викладацької діяльності з використанням сучасних вітчизняних і закордонних інновацій викладання; удосконалення й збагачення досвіду використання творчого підходу до самостійної професійної діяльності; закріплення, поглиблення та удосконалення вмінь і навичок з проведення організаційно-методичної, навчально-методичної, навчальної, науково-дослідницької та виховної роботи зі студентами зі спеціальності соціальна робота [5].

Під час проходження науково-педагогічної практики у закладах вищої освіти для проведення залікових занять за темою наукового дослідження було обрано дисципліну «Соціальні інституції», яка викладається у першому семестрі. Здобувачі першого курсу дістають уявлення про основні види соціальних служб, що надають соціальні послуги; опановують загальними принципами й специфічними особливостями функціонування та взаємодії соціальних служб у різних галузях соціальної роботи; вивчають специфічні особливості діяльності соціальних служб у державному, приватному та громадському

секторах соціальної роботи. Зокрема, тема «Загальна характеристика соціальних інституцій із захисту літніх людей» ознайомлює першокурсників зі специфікою діяльності територіальних центрів соціального обслуговування, геріатричних центрів, недержавних громадських організацій, які надають соціальні послуги людям похилого віку.

У ході консультування з викладачем дисципліни «Соціальні інституції», під час аналізу навчально-методичного комплексу цієї дисципліни було визначено, що найбільш поширеними методами навчання є інтерактивні методи роботи в групах (мозковий штурм, дискусії, дерево рішень під час аналізу ситуаційних задач), індивідуальні (термінологічний диктант, робота з науковою літературою, конспектування основних положень нормативно-правових документів, робота в мережі Internet з офіційними сторінками державних соціальних інституцій).

В умовах дистанційного проведення заняття проходять через платформу Moodle із застосування відеоресурсу платформи Zoom або Meet.

Аналіз практики підготовки майбутніх соціальних працівників і педагогів за цією дисципліною, проведене анкетування першокурсників виявило низку переваг саме дистанційного формату навчання. Зокрема, у процесі проведення лекційних і семінарських занять пришвидшилась робота щодо ознайомлення здобувачів з інтернет-ресурсами конкретних соціальних інституцій, аналізом їхньої актуальної діяльності, можливістю швидко знайти необхідний нормативно-правовий документ, що регламентує діяльність певної соціальної інституції під час розв'язання ситуаційних задач. В умовах аудиторного проведення занять, зазвичай, у здобувачів на це витрачалося більше часу. Можливість візуалізації інформації через презентацію, за відгуками першокурсників, краще сприймається через екран комп'ютера, ніж через проєкцію на екран в аудиторії.

Суттєвий вплив на ефективність досягнення мети семінарського заняття має розташування учасників, яке зумовлює той або інший спосіб їх спілкування. Зазвичай, семінарські заняття з дискусійними елементами організуються з розташування учасників по колу. Така модель співпраці присутня і при проведенні дистанційного семінарського заняття, адже технічні засоби дозволяють вивести на екран одразу всіх учасників дискусії.

Безумовно, були виявлені й негативні характеристики дистанційного проведення занять. Зокрема, здобувачами вищої освіти було визначено технічні проблеми, пов'язані зі швидкістю Інтернету, які іноді виникають під час занять. Проте, найбільшими недоліками першокурсники вважають: відсутність постійного зорового контакту з викладачем, з однокурсниками; відсутність впливу «аудиторного середовища», яке, певною мірою, дисциплінує здобувачів і настроює на навчальний лад. Окрім того, тривале перебування в статичній позі, сидячи за монітором комп'ютера, призводить до перевтоми, що знижує мотивацію до навчання.

Аналіз наукової літератури дозволив визначити, що семінар – це один з видів занять, що має на меті, забезпечити здобувачів освіти можливістю практичного застосування теоретичних знань в умовах, що моделюють форми майбутньої професійної діяльності.

В умовах сьогодення, існує значне різноманіття видів семінарських занять, кожне з яких, має на меті створити умови, що спонукають здобувача освіти до активного мислення, пошуку та аналізу інформації. Для семінарів є характерною рисою є безпосередній контакт викладачів і здобувачів освіти, тому дуже важливо встановити атмосферу, взаєморозуміння та довіри, уміло залучати учасників до дискусії, особливо, в умовах організації дистанційного навчання. Активна комунікація – основа інтерактивної діяльності учасників освітнього процесу.

Інтерактивні методики проведення семінарських занять сприяють створенню взаємодії, атмосфери співробітництва серед здобувачів освіти, формуванню не тільки предметних умінь і навичок, а також і загальнонавчальних, впливають на розвиток комунікативних якостей особистості. Особливо це важливо на першому курсі, коли здобувачі вищої освіти тільки знайомляться один з одним, з системою й організацією навчально-виховної діяльності в закладі вищої освіти, займають свою нішу в студентському колективі.

О. Пометун визначає інтерактивне навчання, як «спеціальну форму організації пізнавальної діяльності, яка має за мету створення комфортних умов навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність та інтелектуальну спроможність» [7].

Основні види інтерактивних семінарів: семінар-дискусія, «круглий стіл» – бесіда, засідання експертної групи («панельна дискусія»), форум – обговорення, симпозиум, дебати, судове засідання (обговорення, що імітує судове слухання), техніка акваріума (особливий варіант організації обговорення, при якому, після нетривалого групового обміну думками, по одному представникові від команди беруть участь в публічній дискусії), дискусія, семінар генерації ідей, семінар-дослідження, тощо [7]. Найбільші повчальні та розвиваючі можливості мають узагальнюючі семінари, які застосовуються з метою узагальнення та систематизації знань студентами за певними вивченими темами [4; 10].

Важливим елементом, є залучення до роботи всіх учасників навчального процесу, які взаємодіють у групах в режимі онлайн за підготовленими заздалегідь викладачем матеріалом, із обов'язковим дотриманням регламенту, в атмосфері взаємодопомоги та довіри. Для того, щоб семінар був по-справжньому активним, він повинен мати дискусійний, але керований характер.

І. Луцик відзначає такі методичні особливості, які будуть корисними в організації проведення інтерактивних семінарських занять під час дистанційного навчання: застосування цікавих методів та форм, що спонукають до дистанційної взаємодії суб'єктів освітнього процесу; організація навчального простору, що спонукає до діалогу; мотиваційне забезпечення спільної діяльності; дотримання правил регламенту під час взаємодії; використання комунікативних методів та прийомів; оптимізація системи оцінювання процесу і результатів спільної діяльності; розвиток навичок самоаналізу і самоконтролю індивідуальної та групової діяльності [3, с.126].

Таким чином, у процесі проходження науково-педагогічної практики під час проведення дистанційного семінарського заняття зі здобувачами вищої освіти першого курсу, спеціальності «Соціальна робота» (12-СР групи), було використовували такі методи та форми інтерактивної взаємодії: вправи на уважність та логіку («Доповни речення», «Закінчи думку», «Азбука морзе» та інші), рольові ігри, розв'язування ребусів, кросвордів, складання ментальної карти з надання соціальних послуг людям похилого віку державними і недержавними соціальними громадськими інституціями. На рис. 1-3 представлені приклади завдань, які були використані на семінарі.

Про що розповідається в тексті?

- В Україні навчання людей похилого віку є інноваційним проектом, що має на меті впровадження та практичну реалізацію принципу навчання впродовж всього життя.
ЕТНІЬОВЕРЕГКВТОІУРТУСИТ
- У місті Харкові діє дев'ять На базі кожного діють три обов'язкові відділення:
ЕРИОРІТНТРИНЦЕТАЛЬ
- На кожного громадянина, якого обслуговує відділення соціальної допомоги вдома, ведеться , в якій міститься відповідна інформація та документація клієнта.
БОВАОСОВАРАСП

Рис. 1 Методика «Ігри зі словами»

- Науковий інтерес до проблем старіння з'явився в зарубіжних дослідженнях у 60-х роках минулого століття. Для позначення байдужої установки щодо літніх людей використовується термін «...». Даний термін — це соціальна установка, що постає в невіправдано високій оцінці молодості й дискримінації старих людей.

• /./---/-./...-/-.-/---./-/-/

А*—	Л*—**	Ц*—**
Б---**	М---	Ч---*
В*—	Н*—*	Ш---*
Г---*	О---*	Щ---**
Д*—**	П*—**	
Е*	Р*—*	Й*—**
Ж*—**	С*—**	Ь*—**
З*—**	Т*—	Є*—**
І*—*	У*—**	Ю*—**
Й*—**	Ф*—**	Я*—**
К*—*	Х*—**	

Рис. 2 Методика «Азбука Морзе»

Соціальний захист людей похилого віку в Україні забезпечується мережею закладів:										
І	Г	К	Р	П	А	Т	О	Щ	З	В
Т	М	У	Д	Е	У	І	Т	Ш	Є	У
Е	Р	И	Ь	Н	М	Ч	Ь	Ж	Х	Ш
К	Ж	Т	З	С	Р	Ц	П	Д	Ю	Г
О	Е	О	Р	І	А	Л	Е	Л	Я	М
М	Д	К	У	Й	У	Ь	Н	И	Й	О
І	В	А	В	Н	Н	Ь	Ж	Н	Ц	А
Т	І	О	Ц	И	А	З	Х	Ї	Е	Н
Е	И	Н	І	Й	Ф	О	Н	Д	Г	Т
Т	В	Г	Ш	Х	Е	А	Н	З	Є	Р
С	О	Ц	І	А	Л	Ь	Н	О	Г	О
Ц	Й	Ч	З	А	Х	И	С	Т	У	Ж

Рис. 3 Методика «Кросворд»

Висновки. Досвід проведення семінарського заняття при дистанційній формі організації навчання виявив важливість добору методичних засобів активізації пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти, які спонукають до взаємодії, інтелектуальної активності, критичного мислення. Елементи змагальності підтримують постійну інтелектуальну напругу здобувачів вищої освіти, а дискусійні завдання дозволяють систематизувати знання й узагальнювати практики надання соціальних послуг, зокрема щодо роботи з людьми похилого віку.

Перспективи подальших досліджень. Перехід в електронний формат частини соціальних послуг, дистанційованість сучасного суспільства вимагають пошуку нових методів надання соціальних послуг, зокрема людям похилого віку. Запровадження дистанційних практикумів з роботи з людьми похилого віку вимагає розробки навчально-

методичного забезпечення таких занять задля покращення як якості освіти, так і практик надання соціальних послуг.

Список використаних джерел:

1. Голубенко Т. О. Складові готовності майбутніх соціальних працівників до патронажної роботи з людьми похилого віку. *Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]*. Сер.: Психолого-педагогічні науки. 2012. № 5. С. 164-168.
2. Карпенко О.Г., Голубенко Т.О. Практична підготовка майбутніх соціальних працівників до патронажної роботи з людьми похилого віку. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 11: Соціальна робота. Соціальна педагогіка. К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. Вип. 18. С. 151-157.
3. Луцик І. Інтерактивні семінари як форма активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів вищих закладів освіти. *Наукові записки*. Серія: Педагогіка. 2009. № 3. С.125-130
4. *Методичний poradnik: форми і методи навчання / Авт.-уклад. Б. О. Житник*. Харків: Основа, 2005. 128 с.
5. *Науково-педагогічна практика у закладах вищої освіти*. Режим доступу: hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Kaf_soc_ped/Silabus/4_praktika%20v%20ZVO.pdf
6. Піонтківська О.Г. готовність соціальних працівників до здійснення соціально-психологічної підтримки людей похилого віку. Режим доступу: <http://www.apppsychology.org.ua/data/jrn/v7/i45/26.pdf>.
7. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: *Наук.-метод. посібник*. К.: А.С.К., 2004. 192 с.
8. Романова І.А., Сех М.І. Готовність соціального працівника до роботи з людьми похилого віку в умовах благодійної організації. *Актуальні проблеми досліджень у галузі соціальної педагогіки і соціальної роботи: матеріали міжвузівської дистанційної студентської науково-практичної конференції 27 травня 2020 року / за ред. М.П. Васильєвої*. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2020. 129 с. С.67-75.
9. Романова І.А. Соціальна робота з підтримки інтелектуальної активності людей похилого віку. *Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія. Щоквартальний науково-практичний журнал*. Харків: НТУ «ХП», 2018. №1. 144 с. С.64-72. DOI: <http://doi.org/10.20998/2078-7782.2018.1.06>.
10. Ягупов В. В. Педагогіка: Навч. посібник для студентів пед. спец. вищих навч. закладів. К.: Либідь, 2003. 560 с.

Шерстньова М.С.

здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

ДОСВІД ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ І ПЕДАГОГІВ ДО ПРОФІЛАКТИКИ ВЖИВАННЯ НАРКОТИЧНИХ РЕЧОВИН ПІДЛІТКАМИ

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, доцент І.А. Романова

Анотація. У статі проаналізовано наукові дослідження з проблеми підготовки майбутніх соціальних педагогів до профілактичної роботи; визначено особливості підготовки майбутніх соціальних працівників і педагогів до профілактики вживання наркотичних речовин підлітками у закладах загальної середньої освіти в ХНПУ імені Г.С. Сковороди; виокремлено три напрями підготовки здобувачів до профілактики вживання наркотичних речовин підлітками: теоретичний, практичний, науковий.

Ключові слова: підготовка, майбутні соціальних працівників, профілактика вживання наркотичних речовин, підлітки.